Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Rajk András

Cím:

Osztályozás

792
Erkel Színház
1959.

Személy

Helyszám

ÖRVÉNY

Suchon szlovák operájának bemutatója az Erkel Színházban

Mátyás Mária

Az elmúlt évtized során több ízben számoltunk be operabemutatóról — minden alkalommal örömmel, de ritkán azzal a meggyőződéssel, hogy az idők és megítélések viharát álló művel találkoztunk. Ezúttal — a kiváló szlovák zeneszerző, *Eugen Suchon* művének, az »Örvény«-nek a bemutatásakor — szilárd meggyőződésünk, hogy ilyen találkozás történt. Az Örvény aligha nem repertoáron marad Budapesten is, s gyaníthatóan ugyanígy a világ más operaszínpadain, ahova születése helyétől, Pozsonytól a szovjet Tbilisziig, s a nyugatnémet Nürnbergig röpke tíz év alatt eljutott.

Suchon művét két és fél esztendeje ismertük meg »személyesen« — jó hírét már korábban. A pozsonyi Nemzeti Színház Budapesten vendégszerepelt együttese mutatta be nálunk a mostani bemutató helyén, az Erkel Színházban. Meghallani és megszeretni: egyszerre történt. Közönségünk és sajtónk őszinte örömmel üdvözölte a testvér szlovák nép lelkéből sarjadt muzsikát és roppant nagyfeszültségű drámát. Nagy és maradéktalan öröm, hogy most a budapesti bemutatás is megtörtént, s ilyen, a vendégként nálunk tartózkodó szerzőt is magávalragadó módon, magas színvonalon.

Az Örvény európai, nyugodtan mondhatni világviszonylatban jelentékeny operaalkotás. Suchon invencióban, harmónia-világában gazdag és érdekes, kiváló muzsikájával merőben újat nem ad. Mint sokan észlelik, csakugyan tart rokonságot korunknak, s még előző évtizedeknek nagy komponistáival, a veristákkal is, napjaink nagyjai közül Kodállyal, s az angol Brittennel is, akinek hatása az Örvényben vitathatatlan. Ami művének jelentékeny helyet biztosít a kor operairodalmában, az a rendkívül szerencsés, sikerült ötvözet, amivel — tán első ízben — a folklórt, a modern zenét és a modern zenedrámát sikerült egyetlen műben összeötvöznie, természetes egységgé tennie. Hasonlóképpen ideális arányt teremtett a vonzó dallamosság és korszerű zenekari hanghatások, változatos kórus-színek között. Műve gyökeresen szlovák, de a legkevésbé sem provinciális — ellenkezően, mélyen drámai és általános érvényű. Mindebben természetesen részes a kiváló muzsika mellett *Stefan Hoza* kiváló szövegkönyve. (*Huszár Klára* fordítása is jó.)

Előadásunkról maga a szerző elragadtatással nyilatkozott, a legjobbnak ítélve a felfogást az Európa-szerte eddig látottakhoz viszonyítva. (Éppen a nürnbergi bemutatóról érkezett hozzánk.) A legtárgyilagosabb megítélésnek sem kell fukarkodnia az elismeréssel. Lelkesedés, kedv, a mű iránti szeretet jellemzi az előadást. A *Pless László* irányítása alatt működő *kórus* és a *zenekar* valamennyi tagja teljesértékűen részt vesz a zenében és drámában egyaránt lebilincselő közös munkában. Kivált ki kell emelni a muzsikában is sűrűen drámai ötödik kép hibátlan, megrázó szépségét valamennyi említett vonatkozásban. *Komor Vilmos* kitűnően uralkodik az eléggé komplikált partitúra nehézségein, remek arányérzékkel juttatja érvényre a mű minden összhangzásbeli és énekbeli szépségét. *Dr. Kenessey Ferenc* rendezésében megtalálta a mű lényege helyes kifejezésének módját: realitás és fantázia, népi jelleg és korszerű drámai magatartás kellő mértékét. Hasonló kiegyenlítettség jellemzi *Harangozó Gyula* koreográfiáját. *Szeitz Gizella* jelmezei szépek, egyszerűek, s ugyanez *Blanár György* díszleteire is igaz. Itt azonban jó lett volna valamivel még határozottabban elmenni a szimbolika felé — ha már elindult ebben az irányban.

Szólóénekeseink közül ezúttal a három főszereplőt okvetlen ki kell emelni. *Fodor János* hatalmas hangja és mélyről jövő játéka révén egyik legjobb eddigi alakításával örvendeztet meg. *Mátyás Mária* szép színpadi figuráját zeneileg és költőileg megkapóan fogalmazza meg. *Udvardy Tibor* már nem is lep meg hőse bonyolult énjének remek kifejezésével, hangszépsége szintúgy nem meglepetés. Kisebb szerepében kivált tetszett *Göndöcs József*, akit még nemigen hallhattunk ilyen telten és tisztán énekelni. Nagyon jó *Lőrincz Zsuzsa* — de hozzá kell tenni: a kiemelés a nagyszámú szereplőgárdából meglehetősen önkényes és csupán kényszerű. A *balettkar* elsőrendűen olvad az egészbe, mint a közös művészi kifejeződés egyenrangú segítője.

Rajk András

Népszava 1959. V. 10.

119. Ujságcikk-gyüjtő 58 XI. 5.000 db — Ujpesti Nyomda — 4595